

education and organizational-pedagogical condition of monitoring the quality of preschool educational establishments teachers' professional training in the system of postgraduate education.

Key words: *Monitoring, pedagogical monitoring, monitoring professional training, rating system, testing, monitoring support, pedagogical diagnostics.*

Чаговець Алла Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: chagovets.alla@yandex.ua.

Chagovets Alla Ivanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of Theory and Methodology of Preschool Education of Communal Institution «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: chagovets.alla@yandex.ua.

УДК: 37.015.3-053.6:172.15:811.161.2

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ РІДНОЇ МОВИ

Д. А. Черненко-Шнурко

У статті розглянуто вплив рідної мови на виховання патріотичних почуттів підлітків. Розглянуто засади, завдання та компоненти позанавчальної виховної роботи. Акцентовано увагу на зазначеній виховній роботі з патріотичного виховання підлітків. Дійдено висновку, що виховуючи любов до української мови та рідного слова, формується ціннісне ставлення підлітків до держави, культурних і духовних надбань народу, гордість за сучасне й історичне минуле країни та почуття патріотизму.

Ключові слова: *позанавчальна робота, патріотичне виховання, рідна мова, виховні заходи.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Останнім часом зростає увага до патріотичного виховання молоді у школах. Про це свідчить ряд нормативних документів: «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді» від 27.10.2009 № 3754/981/538/493, «Про затвердження Рекомендацій щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України» від

07.09.2000 № 439, «Про проведення Уроків мужності» від 13.08.2014 № 1/9-412, «Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2014-2015 навчальному році» від 25.07.2014 № 1/9-376, «Про затвердження плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді» № 1232 від 27.10.2014. У сучасній ситуації, яка склалася в Україні, виникає необхідність розробки комплексу заходів, які забезпечать результат у національно-патріотичному вихованні підростаючого покоління.

Головним і найважливішим завданням у вихованні підлітків є неухильне та поступове формування почуття любові до своєї країни й свого народу, виховання поваги до національних символів, до історичних пам'яток, звичаїв та обрядів українського народу, розвиток сили духу та мудрості людини-громадянина. Саме наявність патріотичних почуттів може стати основою для стабільного розвитку країни в майбутньому.

Підлітковий вік є благодатною порою для виховання відчуття гордості та пошани до своєї Батьківщини. Це період становлення особистості з моральними якостями громадянина. Діти починають відчувати себе дорослими, відповідальними, здатними самостійно приймати рішення. Саме в цей час правильний підбір форм та методів виховання призводить до подальшого становлення людини як патріота.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Проблема патріотизму є актуальним об'єктом дослідження сучасної наукової думки. Її докладно розкрито у працях відомих вітчизняних учених-педагогів, а також у працях провідних культурних діячів, філософів, психологів, істориків тощо. Важливу допомогу в процесі теоретичного усвідомлення нових тенденцій у вітчизняній педагогічній науці щодо патріотизму надало вивчення праць І.Беха, А.Бойко, М.Боришевського, О.Вишневського, В.Вугрич, П.Ігнатенка, В.Івашковського, С.Карпечук, О.Киричука, О.Коркішко, Н.Косарева, О.Кузьменко, А.Корицької, В.Кузя, В.Мачурського, Б.Мельниченко, Н.Нікітіної, Р.Петронговського, О.Пометун, В.Поплужного, О.Рацул, Ю.Римаренка, Ю.Руденка, О.Сухомлинської, К.Чорної та інших, які у наукових працях досліджували поняття «патріотизму» та наголошували на усвідомленні безперечної цінності Батьківщини.

Важливе значення для дослідження проблеми патріотичного виховання засобами рідної мови має етнопедагогічна спадщина вчених,

діячів культури, педагогів, письменників. Учені П.Мирний, І.Огієнко, М.Рильський, В.Сухомлинський, К.Ушинський, І.Франко та ін. у працях розглядали роль та значення рідної мови у вихованні людини, наголошуючи, що мова – це культура та ступінь свідомості [3, с.56], результат духовного життя нації та кращий вчитель [4].

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Сучасні школи проводять комплексну роботу з виховання молоді у різних сферах життя, намагаючись прищепити їм людські якості, навчити правильно себе поводити у певних ситуаціях. Але особливою проблемою сьогодення стає саме патріотичне виховання молоді. Саме тому патріотичне виховання стає одним із головних напрямків роботи сучасної школи. Така робота має бути комплексною та мати розроблену певну структуру. Методи та прийоми роботи можуть відрізнятися але при цьому виконувати певний спектр завдань. Одним з цих завдань стає розвиток особистості та виховання якостей засобами мови. У зв'язку з цим з метою виховання у підлітків патріотизму засобами рідної мови, необхідно розробити календар свят, згідно з яким проводити мовні заходи. Комплексна робота надасть можливості швидко та ефективно дійти зазначеної мети. Отже робота з патріотичного виховання допоможе виховати справжніх патріотично вихованих особистостей й удосконалити вітчизняну науку і практику.

Мета статті полягає в розкритті впливу рідної мови на розвиток патріотичних почуттів у підлітків, виявлення основних завдань, компонентів позанавчальної виховної роботи та розробка календарю виховних заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Одна з найважливіших ознак культурної людини – це її мова. Мовою можна передати різноманітні події, душевні відчуття, переживання та сподівання. Дитина чує та засвоює рідну мову ще з народження, коли батьки співають колискові пісні, розповідають билини, казки та власно вигадані історії. Таким чином прищеплюють особистості певні патріотичні почуття. Дуже влучний вислів Василя Сухомлинського «Любов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова» допомагає зрозуміти необхідність формування у дітей патріотичних почуттів через засади ціннісного ставлення до рідної мови [4, с.216].

Українська мова бере свій початок з давньоруської словесності. Як самостійна мова вона почала формуватися з появою української

народності. Дуже довгий та важкий був шлях її формування. Багато страждань пережила українська мова: знуцання та заборони. Але вистояла, збагатіла та засяяла новими барвами. На сучасному етапі розвитку вона весь час вдосконалюється але має величезний вплив на свідомість народу. Українська мова відрізняється багатством слів і особливою співучістю, її порівнюють з барвистою квіткою, яка чарує своєю красою, дивує багатством, неповторним візерунком і зігріває душу кожного, хто до неї торкається.

Рідна мова – це дорогоцінна перлина. П. Мирний казав так: «Найбільше й найдорожче добро в кожного народу – це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування». Мова – це схованка набуттів та досягнень людей.

Доходимо висновку, що патріотичне виховання починається саме з рідної мови. Важливу роль у цьому процесі відіграє методика виховання у школі. Як казав К. Ушинський, «чим повніше і розумніше школа буде будувати свою роботу на основах народності, тим ближче стане вона до життя свого народу і буде краще виконувати своє завдання – готувати патріотів» [2, с.193]. Можна сказати, що перша найголовніша мета саме школи розвивати інтерес до української словесності та прищеплювати любов до мови, що є невід'ємною частиною людини-патріота.

Особлива виховна місія в ставленні дитини до рідної мови належить сім'ї. Саме в ній формується відношення людини до навколишнього світу, Батьківщини та мови спілкування. Реалії сьогодення потребують негайного розширення впливу на патріотичні почуття та переконання дітей. Багато що залежить від школи. Саме тут можна розкрити розмаї рідної мови дітям підліткового віку. Але ще й досі в багатьох навчальних закладах не вирішено навіть питання навчання рідною мовою та відсутня цілісність системи патріотичного виховання в навчальному процесі. Тому важлива роль у створенні підґрунтя для зростання національної свідомості належить позакласним заходам, які через збереження рідної мови можуть генерувати характер патріота та національний дух людини. Основною метою організації такої роботи є створення виховного простору, який сприятиме вихованню патріота – носія рідної мови.

Система позанавчальної виховної діяльності повинна охоплювати всі ланки позакласної та позаурочної роботи навчального закладу. Вона повинна мати чітку стратегію виховання, відповідати сучасним

вимогам виховання та інтересам особистості; треба враховувати вікові можливості вихованців, створювати сприятливі умови для роботи та використовувати адаптовані технології виховання з урахуванням специфічних умов діяльності навчального закладу.

Саме школа повинна стати головним інститутом виховання й становлення основних життєвих принципів особистості, яка любить рідну мову та толерантно ставиться до різноманітних культур і інших етнічних груп. А тому система патріотично-спрямованих виховних заходів має більш широкий спектр завдань: формування активної громадянської позиції, потужного мовного потенціалу, ціннісних орієнтацій; виховання загальнолюдських цінностей, почуття любові до рідної мови, толерантного ставлення до мов інших етнічних груп; розвиток особистості та мовної компетентності, сприяння розвитку мовної культури, ознайомлення з народними традиціями, збагачення практичного досвіду, залучення школярів до філологічного самовизначення.

Треба відзначити, що людина не народжується з почуттями любові до рідної мови, закладеними на генетичному рівні, вона має бути вихована. Починають закладатися ці цінності ще у самому ранньому віці, а головним інститутом є родина. Подальші перспективи розвитку покладаються на навчальні заклади. Роботу з цього напрямку можливо проводити добровільно або примусово. Патріотичне виховання аби воно було ефективним ні в якому разі не має нав'язуватися. Людина повинна за власним бажанням, добровільно будувати взаємовідносини з усіма учасниками виховного процесу, довіряти та поважати вихователя, який служитиме прикладом. Він має демонструвати повагу до дітей, створювати атмосферу взаєморозуміння та свободи, поважати право дітей на власну думку. Ми доходимо висновку, що виховна робота має бути систематичною та органічно поєднувати основні компоненти виховного процесу:

- психолого-педагогічна діагностика вхідного стану підлітків;
- аналіз ситуації функціонування суб'єктів;
- визначення виховних завдань;
- планування виховної діяльності;
- організація виховної роботи;
- відслідкування активності вихованців;
- поточне регулювання та корекція виховного процесу;
- підсумкова діагностика.

Сучасні педагоги Г. Афоніна, С. Смирнова, Г. Троцько, Н. Шеліхова класифікували види та визначили основні напрями позанавчальної виховної роботи педагогічного колективу навчального закладу, спрямованої на задоволення інтересів і запитів дітей. Однак, незважаючи на дослідження цих та багатьох інших вчених, проблема організації виховної роботи зі старшокласниками, особливо патріотичної спрямованості, залишається досить актуальною [1].

Позанавчальна виховна діяльність охоплює роботу класних керівників, вчителів-предметників, організаторів виховної роботи, керівників гуртків, бібліотекарів та ін. Така робота не регламентована офіційними документами й надає можливість педагогам самостійно визначати форми, методи, прийоми й засоби організації, час і місце її проведення. Вчителі зазначають святкові дати календаря та використовують його для організації різноманітних позанавчальних мовних заходів для дітей. Таким чином, можна запропонувати святкування пам'ятних дат календаря з метою популяризації української мови, бо цей календар відбиває вимоги сьогодення, зберігає історію України, традиції, характерні для українського народу, віддзеркалює духовні цінності нації та виховує почуття патріотизму:

8 вересня	- Міжнародний день грамотності
26 вересня	- День європейських мов
30 березня	- Всеукраїнський день бібліотек
9 листопада	- День української мови й писемності
21 лютого	- Міжнародний день рідної мови
9 березня	- День народження Тараса Шевченка
21 березня	- Всесвітній день поезії
27 березня	- Міжнародний день театру
2 квітня	- Міжнародний день дитячої книги
25 травня	- День філолога

Форми проведення позакласних заходів мають бути цікавими для підлітків, щоб вони відчували задоволення від участі в них, що сприятиме розвитку розумових здібностей та вихованню патріотичної свідомості молоді. Пріоритетними напрямками в виховній роботі з підлітками є інтелектуальні мовно-літературні ігри, які будуть сприяти не тільки поглибленню знань, а й розвитку інтересу до рідної мови. Не менш важливими є мовні квести, інтелектуальні конкурси знавців української мови, тематичні вечорниці, інформаційні години, рольові

ігри, аматорські вистави, філологічні турніри, бібліотечні години, фестивалі, мовні і літературні кафе тощо. Виховуючи любов до української мови, можна творчо інтегрувати та поєднувати лінгвістичні завдання зі знаннями основ наук і при цьому використовувати інформаційно-комунікативні технології. Такі форми роботи мають сприяти активному розвитку патріотичних почуттів підлітків.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Завдяки позанавчальній роботі розширюються інтереси учнів, проявляються здібності та талант, накопичується життєвий досвід. Проведення виховних заходів забезпечує формування системи виховання висококультурної національно свідомої особистості в умовах освітнього середовища, створює умови для вільного володіння національною мовою та усвідомлення розмежування мовних систем. Таким чином, виховуючи любов до української мови та рідного слова, формується ціннісне ставлення підлітків до держави, культурних і духовних надбань народу, гордість за сучасне й історичне минуле країни та почуття патріотизму.

Література

1. Афонина Г.М. Педагогика. Курс лекций и семинарские занятия. / Г.М.Афонина// – Ростов н/Дону: Феникс, 2002. – 512 с.
2. Історія педагогіки /За ред. проф. М.В. Левківського, док. пед. наук .А.Дубасенюк. – Житомир: Житомирський держ. пед. університет, 1999. – 336 с.
3. Огієнко І. Історія української літературної мови / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарисів та приміт. М. С. Тимошик. — К.: Наша культура і наука, 2001. — 440 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Вибрані твори: У 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т.3. – С. 9–300.

ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ПОДРОСТКОВ СРЕДСТВАМИ РОДНОГО ЯЗЫКА

Д. А. Черненко-Шнурко

В статье рассмотрено влияние родного языка на воспитание патриотических чувств у подростков. Рассмотрены принципы внеурочной воспитательной деятельности, определены задачи для работы в этом направлении. Выделены основные компоненты воспитательного процесса. Акцентировано внимание на мероприятиях по воспитательной работе с целью патриотического воспитания подростков. Разработан календарь языковых внеурочных мероприятий.

Ключевые слова: внеурочная работа, патриотическое воспитание, родной язык, воспитательные мероприятия.

PATRIOTIC EDUCATION OF ADOLESCENTS BY MEANS OF THE NATIVE LANGUAGE

D. A. Chernenko-Shnurko

The influence of native language on the education of adolescents is shown here. The principles of non-academic educational work are considered, the objectives of the work in this direction are defined. The main components of the educational process are defined. The attention is focused on measures of educational work with the purpose of Patriotic education of teenagers. The Patriotic calendar of extracurricular activities is developed.

Keywords: Extracurricular work, Patriotic education, native language, educational activities.

Черненко-Шнурко Дар'я Анатоліївна – здобувач кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет (м.Слов'янськ, Україна). E-mail: zkraynyaya@mail.ru

Chernenko-Shnurko Darya Anatolievna – Applicant of the Department of High School Pedagogy of SHEE «Donbas State Pedagogical University» (Slovyansk, Ukraine). E-mail: zkraynyaya@mail.ru

УДК 3706(44)

ПАТРИОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ ФРАНЦІЇ

М. М. Шабінський

У цьому дослідженні піддано аналізу структуру французьких навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству оборони держави. До системи військової освіти відносяться військові школи (училища) – вищі навчальні заклади, які призначені готувати офіцерів та молодших офіцерів, а також коледжі та ліцеї – середньо-освітні навчальні заклади, які орієнтовані на майбутню службу в сухопутних військах, авіації, флоті та жандармерії країни.

Вирішальну роль у підготовці висококваліфікованих військових фахівців відіграє виховний процес, який в навчальних